

STÁVAJÚ SA SEKTORY HOSPODÁRSTVA SLOVENSKEJ REPUBLIKY ZELENŠÍMI?

Indikátorová správa

December 2022

1. Úvod

Kvalita života človeka závisí od priaznivého a bezpečného životného prostredia. Všetci potrebujeme dostatok čistej pitnej vody, čistý vzduch, zdravú prírodu okolo seba, dostatok prírodných zdrojov pre uspokojenie základných životných potrieb. Žiaľ, takéto podmienky nie sú ani dnes samozrejmosťou.

Podľa údajov Svetovej zdravotníckej organizácie umiera v európskom regióne každý rok takmer 1,5 milióna ľudí na ochorenia súvisiace so životným prostredím. Stále častejšie a intenzívnejšie sa prejavujúce negatívne prejavy zmeny klímy vyvolávajú obavy, že ohrozenie v podobe strát na životoch ale aj materiálnych škôd, bude narastať.

Uvedená situácia je dôsledkom dlhodobých vplyvov negatívneho konania ľudskej spoločnosti spojených s neustále zvyšujúcimi sa nárokmi na prírodné zdroje, nadmerným znečisťovaním zložiek životného prostredia, využívaním energeticky náročných technológií zaťažujúcich životné prostredie, vysokou produkciou emisií skleníkových plynov, ako aj nadmernou produkciou odpadov a ich nevhodným nakladaním.

Aj riešenie tohto stavu je a bude dlhodobým procesom. Rámec na jeho riešenie v medzinárodnom meradle zakladá dokument [Transformujeme náš svet: Agenda 2030 pre udržateľný rozvoj](#) (Agenda 2030), ktorý bol prijatý na mimoriadnom samite OSN v New Yorku v roku 2015. Určuje všeobecný rámec pre krajiny sveta ako odstrániť chudobu a dosiahnuť udržateľný rozvoj do roku 2030.

Transformačným dokumentom Agendy 2030 na európskej úrovni je **Európska zelená dohoda** (Dohoda). Je plánom Európskej komisie na zmenu hospodárstva Európskej únie v záujme udržateľnej budúcnosti. Jej primárnym cieľom je zabezpečiť, aby do roku 2050 bola Európa prvým klimaticky neutrálnym kontinentom. V zmysle Dohody by malo nastať čoraz dôraznejšie oddeľovanie hospodárskeho rastu od spotreby zdrojov a zmeny v spoločnosti by mali byť spravodlivé a inkluzívne vo vzťahu ku krajinám, regiónom ale aj jednotlivcom. Výrazné zníženie emisií skleníkových plynov by malo byť zabezpečené posilňovaním produkcie energie z obnoviteľných zdrojov, obmedzovaním využívania hlavne tuhých fosílnych palív, rozširovaním medzinárodnej spolupráce pri zlepšovaní energetickej infraštruktúry či na boj proti energetickej chudobe.

Zefektívňovanie využívania a celkovo potrieb prírodných zdrojov by malo byť dosahované intenzívnejším rozvojom obehového hospodárstva, hlavne v odvetviach náročných na zdroje (textilný priemysel, stavebníctvo, elektronika a plasty). Nevyhnutné je aj zvýšenie úsilia pri ovplyvňovaní spotrebiteľského správania s cieľom zamerať

sa na využívanie výrobkov, ktoré sú environmentálne priaznivé, používať hlavne opätovne recyklovateľné výrobky s dlhou dobou životnosti. K uvedeným cieľom smeruje aj [Nový akčný plán EÚ pre obehové hospodárstvo Za čistejšiu a konkurencieschopnejšiu Európu](#) prijatý v roku 2020.

Veľké výzvy pred krajinami stoja aj v oblasti dopravy, výstavby, poľnohospodárstva. „[Z farmy na stôl](#)“ je nová komplexná európska koncepcia, ktorej cieľom je zmierniť environmentálnu a klimatickú stopu potravinového systému, posilniť jeho odolnosť, zaručiť potravinovú bezpečnosť s ohľadom na zmenu klímy a stratu biodiverzity ako aj prechod na konkurencieschopný udržateľný systém v celom spektre.

Ďalším dôležitým dokumentom nadväzujúcim na Dohodu je v roku 2022 prijatý v poradí už ôsmy [Všeobecný environmentálny akčný program Únie do roku 2030 \(8. EAP\)](#). 8. EAP má za úlohu spravodlivo a inkluzívne urýchliť zelenú transformáciu v súlade s dlhodobým cieľom do roku 2050 „Žiť dobre v rámci možností našej planéty“. Keďže celosvetová populácia a dopyt po prírodných zdrojoch naďalej rastie, hospodárska činnosť by sa mala rozvíjať udržateľným spôsobom, ktorý neškodí, ale naopak zvráti zmenu klímy. Rozvoj hospodárskych činností by mal byť realizovaný tak, že bude chrániť a zlepšovať stav životného prostredia aj tým, že zastaví a zvráti stratu biodiverzity, zabráni zhoršovaniu životného prostredia, ochráni zdravie a dobré životné podmienky pred negatívnymi rizikami a vplyvmi na životné prostredie. Pri rozvoji by malo byť minimalizované znečisťovanie a optimalizované využívanie obnoviteľných a neobnoviteľných zdrojov.

Slovenská republika ako členská krajina Európskej únie si uvedomuje nevyhnutnosť transformačnej zmeny hospodárstva a podporuje implementáciu Európskej zelenej dohody, ktorá je súčasťou stratégie EÚ pre naplnenie Agendy 2030. V poslednom období pripravila a prijala viacero národných strategických dokumentov, ktorých stanovené ciele reflektujú uvedené medzinárodné dokumenty na podporu udržateľného rozvoja.

V roku 2021 bola vládou SR schválená [Vízia a stratégia rozvoja Slovenska do roku 2030 – dlhodobá stratégia udržateľného rozvoja Slovenskej republiky – Slovensko 2030](#). Slovensko je v stratégii definované ako „krajina úspešných udržateľne sa rozvíjajúcich regiónov, ktorá poskytuje kvalitné a bezpečné prostredie pre zdravý a plnohodnotný život všetkých občanov“. Implementáciou tejto stratégie by mala byť zabezpečená premena hospodárstva SR na udržateľné, ktorého konkurenčná schopnosť sa zakladá na inovatívnom a efektívnom zhodnocovaní zdrojov a ktoré generuje dobré mzdy a prosperitu.

Oblasť starostlivosti o životné prostredie je v plnom súlade so [Stratégiou environmentálnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030 „Zelenšie Slovensko“](#), [Nízkouhlíkovou](#)

[stratégiou rozvoja Slovenskej republiky do roku 2030 s výhľadom do roku 2050](#), aktualizovanou [Stratégiou adaptácie Slovenskej republiky na zmenu klímy](#). K uvedeným dokumentom v priebehu roka 2022 pribudli ďalšie dva významné materiály – [Konceptia vodnej politiky Slovenskej republiky do roku 2030 s výhľadom do roku 2050](#) a [Vodný plán Slovenska na roky 2022 – 2027](#).

Žijeme zložitú dobu poznačenú pandémiou COVID-19 a v tomto roku aj vojnou na Ukrajine. Reakciou na identifikované výzvy spojené s pandémiou bolo prijatie [Plánu obnovy a odolnosti Slovenskej republiky](#). Z hľadiska podpory hospodárskeho rozvoja je postavený na globálnej vízii Slovenska ako inovatívnej ekonomiky, ktorá je motorom udržateľného ekonomického rastu a zárukou úspešného zvládnutia zelenej a digitálnej transformácie.

Cesta akou by sa mal uberať hospodársky rozvoj Slovenska, je teda daná. Ako sa v praxi darí uplatňovať prechod na udržateľné, nízkouhlíkové a obehové hospodárstvo? Na túto otázku sa snaží odpovedať predkladaná indikátorová správa hodnotiaca päť sektorov: **priemyselnú výrobu, energetiku, dopravu, poľnohospodárstvo a lesné hospodárstvo**.

Štruktúra správy

Sektorová správa pozostáva z 5 kapitol a jednej prílohy.

Prvá kapitola definuje základný cieľ publikácie, charakterizuje medzinárodný a národný legislatívny rámec životného prostredia.

Druhá kapitola popisuje metodiku použítú pri hodnoteniach vplyvu vybraných sektorov na životné prostredie.

Tretia kapitola, ktorá je najobsiahlejšia obsahuje 6 podkapitol. Prvá podkapitola poskytuje stručný popis základných hospodárskych charakteristík SR. Ďalších päť podkapitol predkladá zhodnotenie stavu implementácie environmentálnych aspektov do vybraných sektorov a ich vplyvu na životné prostredie za použitia sektorových indikátorov.

Štvrtá kapitola prináša opis stavu a zhodnotenia vývoja hospodárstva SR smerom k jeho transformácii na nízkouhlíkové a obehové s uvedením príkladov dobrej praxe prezentovaných na Informačnej platforme Zelené hospodárstvo.

Súčasťou správy je príloha obsahujúca zoznam európskych a národných dokumentov relevantných pre jednotlivé sektory a témy.